

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.

Jak mocná je umělá inteligence, není hrozbou, neměli bychom jí regulovat, na to se ptal švýcarský veřejnoprávní vysílatel RTS,

známého izraelského filozofa a historika Juvala Noacha Harariho.

Rozhovor jsme získali v rámci partnerství v síti Evropské vysílací Unie a v překladu ho nabízíme ve Vinohradské 12.

Dnes je neděle 14. května. Tohle je speciální epizoda Vinohradské 12.

Harari působí jako profesor na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě.

Je to izraelská star mezi intelektuáli.

Je to autor bestselleru jako sapiens, homodeus nebo 1.20 lekcí pro 1.20. století.

V poslední době se o něm mluvilo hlavně jako o muži,

který spolu s Ilonem Maskem nebo s Tývem Wozniakem a dalšími

žádal o pozastavení vývoje umělé inteligence a spodně na půl roku.

Důvody?

Harari v rozhovoru pro švýcarskou RTS, který jsme přeložili, a varuje před ohrožením demokracie.

A připomíná, že co člověk stvořil, si člověk může nalespoň prozatím i sám vyřešit.

Ve svém šlunku v názorové rubrice amerických novin The New York Times,

teře kole, že by lidstvo mohla zahlit opona iluzí,

kterou už možná nikdy neprohlédneme, nebo si dokonce ani nebudeme vědomy.

Co tím máte na mysli?

Hrozí nám, že stratíme kontakt s světem kolem nás?

V podstatě ano.

Musíme pochopit, že umělá inteligence se liší od všech předchodích výtvarů lidstva.

Všechny nástroje, které jsme dosud vynalezli, nám vždycky propůjčovali větší moc.

Proč?

Protože žádný jiný nástroj dřív nedokázal sám rozhodovat nebo aktivně přemýšlet.

Když třeba objevíte atomovou bombu, ona se nemůže sama rozhodnout, jaký cíl má zničit.

Vždycky o tom rozhoduje člověk.

To samé platí pro vynález rády a takový rozhlasový přístroj se ku příkladu nemůže rozhodnout, co bude vysílat.

Rozhlas nemůže přemýšlet, nebo vytvářet novou hudbu, nebo nové příběhy.

Rádio prostě jen šíří myšlenky a kulturní výtvary lidských bitostí.

AI se od atomových bomb rozhlasu a všech těchto vynálezů zásadně liší.

Zprvu, umí se sama rozhodovat.

Dovede činit rozhodnutí o sobě same, ale i o nás.

Když například žádáme banku o půjčku, tak o tom zdanám banka půjčku poskytne nebo ne, stále častěji rozhoduje umělá inteligence.

Kontrola se tak přesouvá od nás směrem k AI.

Přesně, AI můžete zvukovat největné idej.

Můžete zvukovat největné kulturné produkty.

Můžete vytvřtné texty.

Můžete zvukovat muzik.

AI ale výkonější, AI vytvřřit umí, a to nabírá na obrátkách.

Je třeba se zamyslet nad jednou věcí.
My žijeme obklopení určitou kulturou.
Nikdy nevnímáme prostou realitu takovou, jaká je realitu vždy,
prožíváme skrze kulturní výtvoř, jako jsou mýty, zákony, ideologie, hudba a umění.
Až do teď nás obklopovala kultura, kterou vytvořili ostatní lidé.
Co by pro člověka znamenalo žít ve světě,
kde většinu kulturního obsahu vytváří cizí inteligence netalická.
My si ani nedokážeme představit, co by to znamenalo.
Mnoho lidí samozřejmě tvrdí, že AI ve skutečnosti nic nového nevytváří,
že jen přebírá naše výtvoř a ty kombinuje, nebo tak něco.
Ale vždyť to same platí i pro lidi.
Představte si, jak skládají hudbu lidé.
Například, jaký skládal bach.
Když člověk vytváří hudbu, tak taky nikdy nezačíná odnuly.
Vždycky vychází z předchozí hudební tvorby.
To platí i pro literaturu.
Základ bible také tvoří staré příběhy.
Lidé tedy využívají předchozí kulturní produkty,
něco skombinují, něco pozměnění.
No a to je lidská tvořivost.
Uměla inteligence dokáže to same,
a dokonce může jít ještě dál.
Umítočíš vztřebat celou lidskou kulturu.
To je jedno, co jsme stvořili za tisíce let
a dokáže to vztřebat během velice krátké doby.
Třeba všechno hudbu, kterou jsme kdy nahráli.
Žádný člověk nezvládne na poslouchat veškerou nahranou hudbu.
AI to zvládne a dokáže tu hudbu velmi rychle spracovat.
Potom začne chrlit záplavu nového kulturního obsahu,
který se bude stále víc lišit od původních předloch,
které vytvořili lidé.
Tohle samo o sobě, samozřejmě není problém.
Tuhle schopnost můžeme skvěle využít v oblasti kultury,
v technologiích na itnovou léčbu Rakoviny nebo čehokoliv jiného.
Musíme ale zároveň pochopit, že je to obrovská moc.
Je třeba ji porozumět a je třeba ji regulovat,
protože je také potenciálně velmi nebezpečná.
Existuje tedy způsob, jak omezi třeba ryzyka
a vzít si jen to dobré, jen ty dobré možnosti.
Věříte tomu ještě?
Je to možné, je to sice obtížné, ale jde to.
Vezměte si třeba štěpení jádra.
Od roku 1945 víme,
že jaderná technologie může zničit lidskou civilizaci,

ale může také vyrádat,
velké množství levné energie a různě nám pomáhat.
Abychom omezili nebezpeční nukleární války
a zároveň by užili pozitivního potenciálu jádra,
vybudovali jsme obří mezinárodní systém.
Nevíme, co se stane v budoucnu,
zvláště teď, když tu máme ruskou invazí Ukraínu
a podobně, ale dosud dosud to fungovalo.
V oblasti umělé inteligence je potřeba udělat podobný krok.
Můžeme využít různých pravidel a předpisů.
Základním pravidlem by mělo být,
že kdykoliv s AI komunikujeme,
musíme vědět, že se o umělou inteligenci jedná.
Zamysleme se nad budoucností demokracie.
Demokracie to je v zásadě dialog.
Je to veřejná diskuse spousty lidí.
Diktatura?
To je diktát.
Jeden člověk řídí všechno.
Demokracie je diskuse.
Mnoha lidí, kteří debatují o ekonomice
o zahraničních vztazích,
o všem možném.
V této době se ale většina podobných názorových výměn
odehrává na internetu.
Co se stane?
A stáče to může, když se bude umělá inteligence
za člověka vydávat.
Budete s někým online debatovat
třeba o klimatické změně
nebo o ruskou.
V přesvětlení,
že diskutujete s lidskou bytostí,
ale půjde o umělou inteligenci.
To přece nejde?
Je to nesmírně nebezpečné.
Nemá to čiž cenu,
aby se člověk snažil změnit názory
nějakého bota,
který ve skutečnosti
slouží politické straně
nebo cizí vládě.
Čím víc, sní,
s umělou inteligencí, ale budete mluvit,

tím lépe vám rozumí
naše názory.
Dnes už víme,
že poslivních 10 let se na sociálních sítích
bojuje o pozornost lidí
a algoritmy
dokáží pozornost lidí upoutat,
což vede k nárůstu z tu projevu
nenávisti, hněvu
a ke strachu ve společnosti.
Tito algoritmy, sociálních médií
tohle posud neuměli vytvářet obsah.
Vybírali jen to,
která videa, které texty
vytvořené lidmi vám ukáží.
Nová umělá inteligence
dokáže obsah sama generovat.
Umí slidmi dokonce navazovat
osobní vstahy.
Pokud tedy nezavede
nějaká omezení, budete konec demokracie.
Protože na internetu budete
diskutovat z AI,
ale nebudete vědět, že to AI je.
Znamenalo by to konec
v dneškuze ve veřejném prostoru.
Potřebujeme tedy velice jednoduchou,
ale nésnadno zavíditelnou regulaci,
která povede knutnosti oznamovat lidem,
že přichází dostikus umělou inteligenci.
Stejně tak by se Twitter,
Facebook a podobné platformy
měli zbavit botů
vydávajících se za lidi.
Dnes se hodně debatuje
o svobodě projevu na Twitteru a Facebooku,
ale botů by se ta debata týkat
neměla, protože ti svobodu
projevu nemají.
Prvným projevem je
lidské právo,
není to právo umělej inteligence.
Prvným krokem
je tedy donutit Ilona Maska na Twitteru,

Marka Cakerberka na Facebooku
a všechny ostatní,
aby se botů zbavili.
A pokud je na své platformě povolí,
pak musí při jakémkolik kontaktu s člověkem
nejprve přiznat,
že jde o AI,
že se nejedná o člověka.
To vede k otázce,
kdo vlastně jsme, jako lidé.
Stroje v nás teď vyvolávají iluze,
že dovedou myslet. My to dokážeme taky,
když s vámi teď mluvíme,
procházejí mým Moském Jonte Drasvíku
a elektrické impuzyst,
nějakokdyž strojem a jeho obvody
procházejí elektrické impuzy,
jaký je v tom rozdíl?
Ten rozdíl, jak vidíme,
je v tom, že lidé mají vědomy,
když to nemá. Nejde tu o inteligenci,
lidé si často inteligenci
a vědomí pletou,
při tom jde o dvě rozdílné věci.
Intelligence je schopnost
dřešit problémy, například,
jak napsat text, nebo
jak složit hudbu, jde o řešení
problémů. Vědomí
vytváří pocity, pocity smutku,
nebo štěstí, vnímání bolesti
a radosti. U lidí je intelligence
s vědomím propojená,
často řešíme problémy pro střednictvím
positu, takže si to pleteme,
jině že tyhle dvě kategorie se liší.
Počítače jsou dnes v
mnoho oblastech inteligentnější než
mi, ale nemají ani špetku
vědomí. Co víme, tak nic necítí.
Dokážou nás porazit všahu,
dokonce nás mohou překunat
i ve skládání hudby, to je možné,
ale necítí smutek, necítí

radost, bolest, ani potěšení.
A proto jim nenáleží etická
a politická práva, protože
v etice a politice nejde v důsledku
o inteligenci, jde o utrpení.
Cílem etik je zabránit
trápení, osvobodit lidi a možná
i jiné tvory právě od utrpení.
Proto tu probíhá velká
debata, například o právech
zvířat, protože zvířata
mohou pocítovat utrpení, mohou
pocítovat bolest, mohou
pocítovat smutek, takže by měla
mít nějaká práva.
Umělá inteligence a počítače,
necítí nic, když zničíte
počítač nebo zničíte robota,
je to možná porušení práv
člověka, který je vlastní, ale
vůbec se nedá mluvit o tom,
že by ten počítač trpěl.
To je ten hlavní rozdíl.
Proto nemají počítače
politická a etická práva.
Samozřejmě, že pokud v budoucnosti
počítače získají vědomí, tak
všechno se tím změní, ale tam ještě
nejsme. Něc nenasvědčuje
tomu, že by počítače směřovali
vědomí. Ano, mají inteligenci,
v mnoha oblastech jsou dokonce
inteligentnější než mi,
ale nic necítí.
Pokud si dokážeme představit,
co všechno se může v oblasti AI
zvertnout, není to zároveň důkaz,
že ji ještě dokážeme, ale spolni
nějakou dobu ukočírovat.
Zatím ji máme pod kontrolou,
ale ne na moc dlouho,
proto musíme jednat rychle a rozhodně
a regulovat AI dříve,
než začne ona omizovat nás.

Vzpomínám si, jak nám jde
profesor na mezinárodním institutu
pro rozvoj managementu
Lozan říkali, že kvůli AI
by se mohla na celém světě
změnit, nebo dokonce zrušit miliarda
pracovních míst. Nemusíme to,
ale dopustit, máme na výběr.
Můžeme určitou činnost delegovat
ale nemusíme. Máte pocit,
že si uvědomujeme, že tahle možnost
volby nám stále zůstává?
No neuvědomujeme si to dostatečně.
Mnoho vláda politiků, ale ani jejich
voličů o těchto otázkách neprzemíší.
Sledují politickou debatu
ve spojiných státech. A vidím
tolik vášnivých a
naštvaných diskuzí oprávech transseksuálů.
Tím myslím debatu o tom,
kdo může chodit na které záchody.
Je to důležité tém a chápu,
proč přitahuje velkou pozornost,
protože cokoliv, co jsou vysí z pohlavím
a gendrem, okamžitě vzbudí emoce.
Ale v porovnání z tématy, jako je
AI a klimatické změny,
ať lidé chodí na záchodky tam,
či o nám lidskou civilizaci
to nezničí, ale AI
lidskou civilizaci zničit může.
Takže pokaždé, když vidím kandidáty,
kteří používají témata, jako
jsou třeba práva transseksuálů,
výzkali politickou moc a odvádějí
veřejnou debatu k těmto věcem
děsímět.
Hlavní politická diskuse by se dnes
měla týkat AI
změn klimatu
a dalších témat, která ohrožují
naši existenci.
Musíme se na tyto otázky zaměřit,
a když to uděláme, budeme mít nadále

možnosti ovlivňovat, například
v oblastech, jako je trh práce.
Dalším nebezpečím je,
že lidé, kteří stojí v čele revoluce
AI, uvažují v termínech
technologického determinismu.
Tvrdí, že tahle technologie
se bude vyvíjet tak,
jako tak, že když se o její
rozvoj nezasadíme mi,
udělá to někdo jiní.
Tychle lidé nechápou, nebo
nechtějí pochopit,
že máme na výběr, že si můžeme
vybrat, jakou technologii vyvineme
a jaký využijeme.
Stačí se podívat na 20. století
na technologie, jako je rádio,
jako jsou vlaky, jako je elektrina.
Některé země, třeba
nacistické Německo,
budovali totalitní režim,
a jiné, podobnými technologiemi,
vymýšleli demokracii.
Tak například rozhlas se dál
využít k šíření hitlerových projevů
do každé německé rodiny,
každá taková rodina, který musela
výmač a všichni hitlera museli
slyšet.
To je jedna z možností, jak využít rádio,
nebo holze využít tak, aby si každý
mohl vybrat, jaké pořady
a jakou hudbu bude poslouchat.
Takže rozhlas může být
nástrojem totalitního režimu,
ale může být taky nástrojem demokracie.
To samé platí i pro umělou inteligenci.
Žádný technologický determinismus
neexistuje.
Obávám se, že některé
země budou chtít využít AI
k vytvoření nejextremějších
totalitních režimů v historii.

Není to však nevyhnutelné.
Rozhodnutí je na lidé.
Vzpomínám si, že k disembil v USA
tehdejší prezident Barack Obama
říká, že jsme se narodili do nejlepší možné doby.
A přesto, pak přišla
pandémie, máme tu AI
a všechny ty problémy, jako je změna
klimatu oslabování liberálních demokrací,
jsou tu fake news a tak dále.
Někteří historici dokonce říkají,
že to dnes vypadá přesně jako v době
před první světovou válkou.
Vyjste historik, proto mě zajímá
váš názor na dobu, v nížte džíjeme.
Souhlasím s tím, že v době
před 10 lety, kdy byl Obama prezidentem
jsme si ce, řešeli spoustu problémů
ale i tak to byla
asi nejlepší doba pro lidstvo.
Samozřejmě je velký rozdíl
mezi tím, když se řekne,
že se lidé měli lépe než dřív.
Všude byly obrovské problémy,
ale bylo to lepší,
než jakákoliv předchozí éda
v historii.
Posledních zhruba 10 let
to jde z kopce.
Máme jednu krizi za druhou.
Problémy se vrší a navzájem zesilují.
Máme tu ekologickou krizi,
která se zhoršuje.
Prošli jsme si pandemií,
teď čelíme ruské invazy na Ukraínu,
roste napětí ve východní ázi.
S rozvojem AI
se zrychluje technologická revoluce
a to se promítá do všech ostatních problémů.
Demokracie je ohrožena,
protože nevíme,
jak regulovat sociální média,
AI a všechny tyto
rychle se rozvíjející technologie.

Procházíme těžkou krizí,
ale není to beznadějné.
Všechny tyto problémy způsobili lidé.
Klimatickou změnu máme na svědomí
sami za ruskou invazí
na Ukraínu, konec konců
i jediný člověk Putin,
který se rozhodl vést
tuhle hroznou válku.
Revolucy umělé inteligence
mají dosud v rukách lidé,
népočítače. Zásadní rozhodnutí
dělají zase jen lidé.
Problémy jsme si způsobili sami
a můžeme je taky sami vyřešit.
Nebude to snadné,
ale není to jako s dinosauri,
na které jednoho dne
dopadl asteroid s vesmíru
a vyhubili je dinosauri
ve stejné situaci jako dinosauri.
My problémy vytváříme
a my je můžeme
i vyřešit.
Tohle už je všechno z Vinohradské 12.
Podkáztu Českého rozhlasu Dnes
jsme přinesli rozhovor
s Izraelským filozofem
a historikém Juvaem Noachem Hararin.
Natočila ho švýcarská RTS
jmenovitě Eric Guevara.
Český rozhlas interviů získal
na základě partnerství
v síti Evropské vysílací Unie.
Z anglického originálu
ho přeložila Halka Varhaníková
a s editovala Hozu Zanamarková
spou se mnou
rozhovor načetl Jan Bílek.
Další díl Vinohradské 12
najdete na webu irozhlas.cz
a v podkástových aplikacích
pokud chcete, můžete nám psát
a to na e-mail Vinohradská 12

za vináč rozhlas.cz

Na slyšenou zítra.

www.halkavarhanikova.cz